

Susitikimas-diskusija „Jūros aplinkos būklės vertinimas ir šalies atstovavimas HELCOM“

Susitikimas vyko Aplinkos apsaugos agentūros Jūrinių tyrimų departamente (toliau – JTD) (Taikos pr. 26, Klaipėda). Dalyvavo Klaipėdos universiteto Jūros mokslų ir technologijų centro (JMTC), Gamtos tyrimų centro (GTC), Aplinkos apsaugos politikos centro (AAPC), Lietuvos ornitologų draugijos mokslininkai ekspertai, Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros (AAA) bei AAA Jūrinių tyrimų departamento atstovai (žiūr. foto žemiau).

Aptartos aktualios temos, susijusios su Šalies atstovavimu regioninėje HELCOM veikloje, Jūros aplinkos būklės vertinimu ir regioniniu suderinimu bei Jūros aplinkos monitoringu 2018 - 2023 metų periodu: planavimu, organizavimu, vykdymu. Svarbus dėmesys buvo skirtas holistiniam Baltijos jūros aplinkos būklės vertinimui (HOLAS II) bei vertinimo dokumentų atnaujinimo klausimams.

Diskusijų metu akcentuota, kad vykdant Jūros strategijos pagrindų direktyvą nėra darnaus ir kryptingo Lietuvos mokslininkų ir Lietuvos institucijų bendradarbiavimo.

Svarstyta ekspertų pasiūlymai gerinant šalies atstovavimą Helsinkio komisijos (toliau – HELCOM) veikloje. Ekspertų komentarai ir pastabos atnaujintiems Holistinio Baltijos jūros aplinkos būklės vertinimo (toliau - HOLAS II) dokumentams siekiant parengti nacionalines pozicijas HELCOM STATE&CONSERVATION 6-2017 susitikimui, kuriame bus sprendžiama dėl vertinimo tinkamumo publikavimui. Pateikti ekspertų komentarai atspindės pirmojoje vertinimo versijoje, kuri planuojama parengti iki šių metų birželio mėnesio ir pateikti susipažinti visuomenei. Iki 2018 m. vasario pabaigos galima teikti pastabas HELCOM per atsakingą instituciją, t.y. Aplinkos apsaugos agentūrą, o 2018 m. spalio mėnesį planuojam išleisti galutinę versiją, kurią planuojama raportuoti Europos komisijai kartu su atnaujintais Jūrų strategijos pagrindų direktyvos (toliau - JSPD) rodikliais, pradiniu vertinimu, geros aplinkos būklės (toliau - GAB) vertėmis ir aplinkosauginiais tikslais.

Posėdžio metu buvo pristatytos nacionalinio HELCOM komiteto funkcijos ir darbinės grupės, kuriose yra reikalingas nacionalinis dalyvavimas. Pažymėta, kad į pagrindines darbinės grupes yra paskirti atstovai (2015 m. sausio 21 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-54 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. gegužės 16 d. įsakymo Nr. D1-251“Dėl Helsinkio komisijos nacionalinio komiteto sudėties ir nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“). Tačiau šios darbinės grupės apima daugiau grupių (pvz., HELCOM STATE&CONSERVATION apima 9 grupes), kurių koordinavimas ir atstovavimas yra nepakankamas.

Aplinkos ministerijos atstovė pažymėjo, kad yra reikalinga ištraukti į tarptautinių organizacijų veiklą, o ne tik būti stebėtojais, taip pat pasisakė apie galimą ekspertų finansavimą atstovavimui. Svarstyta, kad finansavimą atstovavimui ekspertų grupėse galėtų numatyti ir švietimo ministerija, nes tai yra valstybės interesas.

Klaipėdos universiteto atstovas pažymėjo, jog reikia dalyvauti ne tik HELCOM, bet ir

kitose svarbiose tarptautinių organizacijų darbo grupėse, pvz., ICES darbinė grupė dėl dugno vientisumo.

Nuspręsta, kad reikalinga išskirti prioritėtines darbinės grupes, kuriose Lietuvos ekspertų dalyvavimas galėtų būti užtikrintas, nes dalyvauti visose grupėse kaip didžiosios šalys mes negalime. Taip pat prašyta Aplinkos ministerijos apsvarstyti galimybę finansuoti dalyvavimą grupėse, bendradarbiaujant su Švietimo ministerija ir ieškoti finansavimo šaltinių.

HOLAS II vertinimas atliktas visų JSPD deskriptorių atžvilgiu, įvertinta pelaginių, dugno buveinių, paukščių, žuvų, žinduolių būklės, pagrindinės problemos - eutrofikacija, pavojingos medžiagos, poveikiai jūros dugnei ir aplinkai, šiukšlės, povandeninis triukšmas, biologinė tarša (nevietinės rūšys), taip pat atliktas socialinis - ekonominis vertinimas. Būklė ir poveikiai vertinti naudojant HELCOM regione išvystytus rodiklius ir GAB slenkstines vertes atskiriems Baltijos jūros subregionams, įskaitant rytų Gotlandą, į kurią įeina Lietuvos vandenys. Ekspertai susipažino ir esminių pastabų nebuvo pateikta, tačiau pastebėta, kad vertinimas atspindi Baltijos jūrą stambesniu masteliu, o tokios mažos šalies problemos ir būklė atspindėti tik bendresniu požiūriu.

Pastebėjimai: žuvų būklė vertinta Lietuvos priekrantėje tik iki 2012 metų. Svarstyta galimybė panaudoti žuvininkystės laboratorijos duomenis už 2013 - 2016 metus, siekiant papildyti vertinimą vėlesniais duomenimis, tačiau visų pirma reikalinga įvertinti žuvininkystės laboratorijos duomenis, t.y. ar jie palyginami su duomenimis, naudotais regioniniame vertinime pagal žuvų rodiklius.

Nevietinių rūšių vertinime trūksta vektorinio vertinimo, t.y. kaip rūšys atkeliauja.

Aptariant pavojingų medžiagų vertinimą pastebėta, kad vertinimui panaudoti ne visi ICES pateikti teršalų duomenys, to priežastis yra jog tyrimuose trūksta anglies dugno nuosėdose ir lipidų biotoje rezultatų, kurie yra reikalingi tikslesniam trūkstančių duomenų interpretavimui.

Apžvelgiant povandeninio triukšmo vertinimą svarstyta, kad į žemėlapi su povandeniniam triukšmui jautriomis teritorijomis reikalinga įtraukti silkių nerštaviečių rajoną ties Lietuvos teritorija.

Monitoringas: aptariant Jūrinių tyrimų departamento vykdomą nevietinių rūšių monitoringą pastebėta, jog vykdomas monitoringas yra pakankamas, tačiau siūloma papildyti ūkio subjekto (Klaipėdos uosto) monitoringo programą nevietinių rūšių tyrimais.

Pažymėta, jog vykdant perinčių paukščių monitoringą Valstybinėje aplinkos monitoringo programoje atsižvelgiama tik į retas rūšis, reikalinga svarstyti kitų perinčių paukščių stebėseną.

Aptariant žuvininkystės laboratorijos atliekamą jūros dugne besikaupiančių šiukšlių monitoringą diskutuota, koks tralo tipas yra naudojamas renkant duomenis, ar naudojama metodika palyginama su kitų šalių naudojamomis metodikomis.

Povandeninio triukšmo vertinime išsakyta poreikis, jog be jau turimos informacijos (kariškių vykdomi sprogdinimo darbai) reikalinga rinkti informaciją ir apie kitus impulsinio triukšmo šaltinius jūroje ir uosto akvatorijoje (polių kalimas), taip pat užtikrinti šios informacijos prieinamumą. Svarstant ar reikalinga traukti jūrinio triukšmo tyrimus į 2018 - 2023 m. Valstybinio aplinkos monitoringo programą, nuspręsta kad visų pirma būtų naudingiau išsiaiškinti ar yra stebimas poveikis bioįvairovei ir stebėsenos tikslingumas.